

köztársaság Államvédelmi Hatósága letaróztatta állam és népellenes bűnei miatt Péter Gábort, az Államvédelem volt vezetőjét, Décsi Gyulát, Timár Istvánt és néhány további társukat. A vizsgálat megállapította, hogy Péter Gábor és társai közül többen magas hivatalokat töltöttek be, eltitkolták múltbeli bűneiket, bűnt követtek el az állam és a nép ellen, hivatali beosztásukkal visszaélve. A részletes vizsgálat, több tanú kihallgatása, a nyilvánvaló tények és a vallomások alapján a Legfelsőbb Katonai Bíróság — a vádlottakat bűnösnek találta. A Legfelsőbb Katonai Bíróság Péter Gábort életfogytiglani börtönnel sújtotta, 10 évre megfosztotta politikai jogaitól, és vagyonát elkobozta. Décsi Gyula 9 évi börtönbüntetést kapott, 10 évre megfosztották politikai jogaitól, és teljes vagyonelkobzásra ítélték. A többi vádlott néhány évi börtönbüntetést kapott. A Legfelsőbb Katonai Bíróság ítéletét az 1950. évi 5. számú rendelete alapján hozta. Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs”.

Péter Gábor különböző börtönökben volt látható a rákövetkező években.

Szörnyű szerepének emléke világosan élt sok magyar emlékezetében. De volt még valaki, aki emlékezett rá: régi riválisa, Kádár János. Kádár Péter Gábort nem szerette; de Farkas Mihályt gyűlölte, szenvedélyes, engesztelhetetlen gyűlölettel. Amikor Kádár utasítást adott Farkas perére, eszébe jutott, hogy Péter kitűnő tanú lehetne. Ezért alkut kötött Péterrel és Décsivel is. Péter tanúskodott a perben, és Farkas megkapta a maga tizenhat évét. Jutalomként Péter jobb bánásmódban részesült. Feleségét 1954-ben kiengedték a börtönből. Décsi röviddel a Farkas-per után szabadult, most hivatalnokként dolgozik. Pétert is elengedték 1958 decemberében. Kádár tisztában volt azzal, hogy Péter szabadon bocsátása nagy felháborodást válthat ki Magyarországon; a főhóhér újbóli megjelenése a titkosrendőrség növekvő terrorjának lehet szimbóluma. De Kádár titkosrendőrségét és magát elég erősnek érezte ahhoz, hogy ne törődjön a közvéleménnyel. Péter Gábor szabadlábra helyezése újabb bizonyítéka annak — ha szükség volt még egyáltalán bizonyítékra —, hogy a titkosrendőrség hatalmát megbízhatóan helyreállította.

Fordította: B. Á.

KÖVESI ENDRE

„No Pasaran!”

Az alábbi részletek egy 35 évvel ezelőtt íródott kiadatlan „hosszú versből” valók.

A kéziratot a szerző barátai juttatták el hozzánk, annak bizonyításául, hogyan próbál a vakhittól megszabadulni egy fiatal költő.

Kövesi Endre Soroksárpéterin született, és csupán 4-5 évig (20-25 éves korában) vendégszerepelt a magyar kultúrában. Juhász Ferenc fedezte fel mint költőt, s debütált (többek között) Csoóri Sándorral, Eörsi Istvánnal és Szécsi Margittal a „Fiatal Írók Antológiájában” (1951).

Ismertté (pontosabban hírhedtté) akkor vált, amikor az Írószövetség Kongresszusán (mint legfiatalabb résztvevő) Illyés Gyulát (saját szavaival) így támadta meg: „*azt, hogy a nép fia vagy igazolnod sejt ma nem azzal kellene honnan jössz, azzal ecsém, hova mérs!*”

Úgynevezett „vonalas” versei megjelentek a „Csillag”-ban, az „Irodalmi Újság”-ban és különböző napilapokban, egy kötetben: (K. E., Pál József, Timár György) (1951); lengyel, német és kínai fordításban és egy elemista tankönyvben is.

K. E. a „Szabad Nép” munkatársa (1952–1954), a pártvezetőség tagja volt, míg egy gazdasági-politikai korrupciót leleplező riportja miatt, a „Szlota-ügy” (1954) el nem veszítette állását és megélhetési lehetőségeit.

Kritikus és lázadó írásait nem közölték. Így a szakmában a róla alkotott kép kissé egyoldalú. Utolsó, a kvázi-öngyilkosságot jelző versét („Döbbsent Elégia”) Sebestyén György jelentette meg a „Magyar Nemzet”-ben.

Fábry Zoltán és Nádasy László filmrendezőkkal K. E. forgatókönyvet írt a „Szlota-ügy”-ből „Vádirat” címen. A filmgyári cenzúra („Dramaturgiai Tanács”) azonban megtorpedózta a gyártást. Két évvel később Várkonyi Zoltán leforgatott egy filmet a témából („Keserű igazság”) (1956), de még ez az erősen felhívított változat is csak harminc évvel később, 1986 októberében került nyilvános bemutatásra Budapesten.

Kövesi Endre 1956. szeptember 27-én, szolgálati útlevelemel, tanulmányútra külföldre távozott.

Azóta hallgat. Filozófiával és matematikai alapkutatással foglalkozik.

Íme a „No Pasaran” című vers részlete:

Egy néma nép ordít az éjszakában

Ordít, mert urai becsapták,
hatalmát orvul elragadták,
ember-jogától megfosztották,
szent eszméit szemétre dobták,
zászlóiból kapcát csináltak,
nyakára tettek férfi-rimákat,
beforrasztották csengő-torkát,
a forró kést fülébe nyomták,
kitolták látó szép szemét ...

Ordít a nép, egy néma nép.

Ordít, mert urai becsapták,
hú fiait börtönbe dobták,
kínozták, ütötték, verték,
hamis vallásra erőltették,
és a szegény nép feldühödvé
saját véreit arculköpte —
amíg a hóhér kacagott,
levizelte a hős rabot,
s kastélyban élte életét ...

Ordít a nép. Ordít a nép.
Ordít, mert hazáját eladták,
honi urai idegen gazdák,
s akárhogy izzad, vet, arat,
kenyere is alig marad;
gyárhoz kényszerrel kötötték,
szervekedéstől elütötték,
sarkába spiclit állítottak,
rendőrt, ügyészt és kábítókat,
— kocsmában néha férfi még ...

Ordít a nép! Ordít a nép!